

ВІДГУК

**Опонента, доктора економічних наук, професора
Лепейко Тетяни Іванівни
на дисертаційну роботу Зайцевої Анни Сергіївни
«Управління прозорістю розвитку
підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими темами,
програмами, планами**

Сьогодні Україна опинилась у складних умовах господарювання, реалії яких змушують промислові підприємства в процесі функціонування здійснювати активний пошук ефективних інструментів та механізмів управління їх розвитком, що обумовлює розроблення теоретичних та прикладних аспектів формування соціальної складової як основної компоненти управління підприємством та ідеологічного простору уніфікованого характеру як рефлексивної реакції бізнесу на соціально-економічні трансформації. З метою задоволення потреб, які диктує сьогодення та для зміцнення конкурентної позиції вітчизняному бізнесу необхідно адекватно реагувати на зміну факторів зовнішнього середовища.

Для забезпечення успішної діяльності промисловим підприємствам необхідно створити та реалізувати конкурентні переваги за рахунок ґрунтовно розроблених ефективних заходів управлінського характеру, які здатні стратегічно корегувати процес їх розвитку. Саме тому, в сучасних складних умовах ведення бізнесу необхідно постійно шукати методи, які доцільно використати при розробці стратегії та механізмів управління прозорістю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів, пристосовуючись до сучасних умов господарювання та світового досвіду.

Дослідженню та розв'язанню цих питань присвячена дисертація Зайцевої Анни Сергіївни на тему: «Управління прозорістю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів».

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії, зокрема науково-дослідним

темам: «Трансформаційні процеси соціально-економічних систем в умовах невизначеності» (номер державної реєстрації: 0123U103888); «Управління розвитком бізнес-структур в умовах макроекономічної нестабільності» (номер державної реєстрації: 0123U103889) та тематиці науково-дослідних робіт Національного університету «Львівська політехніка», зокрема науково-дослідним темам: «Теоретичні та прикладні засади трансферу та комерціалізації результатів науково-технічних робіт у системах стратегічного розвитку суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації: 0123U102351); «Формування та використання економічного потенціалу підприємств, галузей та регіону в умовах інноваційної трансформації та сталого розвитку» (номер державної реєстрації: 0123U102353); «Формування конкурентоспроможного потенціалу розвитку підприємств в стратегічному періоді» (номер державної реєстрації: 0123U102349); «Моделювання систем взаємодії суб'єктів біхевіористичної економіки в умовах цифровізації» (номер державної реєстрації: 0123U102352).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, розкривають мету і завдання дослідження. У роботі обґрунтовано та розроблено теоретико-методологічні і науково-практичні положення щодо управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів.

Послідовність вирішення проблемних питань, формулювання висновків і рекомендацій у роботі є логічним і структурованим. При розгляді попередніх напрацювань застосовується критична оцінка, пропонується авторське бачення вирішення визначених завдань у дослідженні. Вихідну інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, наукові публікації провідних вітчизняних учених, статистичні дані звітності промислових підприємств України, ресурси інтернету.

Оригінальність дослідження полягає в розробці методології управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів (стор. 129-150), системна мультидисциплінарність якої базується на комплексі взаємопов'язаних принципів і елементів, гармонізації параметрів короткострокової та довгострокової динамічної рівноважної взаємодії та причинно-наслідкових взаємозв'язків між властивостями транспарентності розвитку й інвестиційними процесами. Це дає можливість концептуального поєднання механізмів оцінювання позитивного ефекту фінансово-

інвестиційної активності в просторово-динамічному вимірі, дозволяє прогнозувати нелінійні циклічні процеси й визначати характерні тенденції стратегічних змін поведінкової моделі через призму емерджентності функцій управління, що є базисом для консолідації та формалізації зворотного зв'язку в межах модифікації стратегічних альтернатив управління підприємствами. Розроблена методологія стала базисом для обґрунтування наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, представлених у дисертації.

Результатом дослідження є розроблений механізм управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів на синектично-компенсаторній основі (стор. 353-370). Визначений механізм ґрунтується на системній імплементації економічної ідеології; формується завдяки комплексному відображенню динамічності, варіабельності економічних інтересів і параметризації дієвого процесу їх балансування в динамічній моделі формування та використання потенціалу підприємств і за наявності потенційно високої якості управлінських рішень порівняно з конкурентами, що забезпечує оптимально-векторальну інтеграцію управлінських впливів, формуючи конкурентну позицію на ринку та стійкий рівень розвитку промислових підприємств в умовах невизначеності зовнішнього контексту.

Для забезпечення ефективної практичної реалізації управлінського механізму у роботі запропоновано методику визначення синергії управлінських ефектів в аспекті досягнення та забезпечення оптимального рівня транспарентності розвитку промислових підприємств (стор. 412-430) на основі тестування наявності β -конвергенції. Визначена методика має структурно-мережеву конфігурацію побудови, вузлами якої є характеристики стану транспарентності розвитку та конвергенції інвестиційної активності, а дугами є параметричні еталонні значення β -конвергенції; констатує семантичність кількісних даних шляхом формалізації моделі їх репрезентативності та еталонності для розрахунку ресурсно-стратегічного резерву нівелювання дисбалансів параметрів розвитку, визначаючи змінно-функціональний диференціал ефекту скомбінованості функцій управління розвитком як сукупності всіх бето-наявних когнітивних модусів.

Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації. Усе вищевказане дозволяє констатувати про обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

**Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у докторській дисертації, їх загальнонаціональне
значення**

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробленні та науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних та науково-практичних положень щодо управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів. Основними елементами наукової новизни є:

– методологія управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів, системна мультидисциплінарність якої базується на комплексі взаємопов'язаних принципів і елементів, гармонізації параметрів короткострокової та довгострокової динамічної рівноважної взаємодії та причинно-наслідкових взаємозв'язків між властивостями транспарентності розвитку й інвестиційними процесами, що дає можливість концептуального поєднання механізмів оцінювання позитивного ефекту фінансово-інвестиційної активності в просторово-динамічному вимірі (стор. 129-150);

– науково-практичний підхід до формування управлінських рішень щодо активізації інвестиційних позицій підприємств, який базується на оцінюванні рангово-агрегованого критерію структурних елементів формального та активного рівня транспарентності їх розвитку як вихідного параметру виміру інвестиційної привабливості в умовах конвергенції інвестиційних процесів бізнес-середовища, визначенні варіативності стратегічного домінантного впливу економічної свободи та підприємницької культури на транспарентність розвитку підприємств на основі методу аналізу ієрархій (стор. 250-267);

– механізм управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів на синектично-компенсаторній основі, який ґрунтується на системній імплементації економічної ідеології; формується завдяки комплексному відображенню динамічності, варіабельності економічних інтересів і параметризації дієвого процесу їх балансування в динамічній моделі формування та використання потенціалу підприємств і за наявності потенційно високої якості управлінських рішень порівняно з конкурентами (стор. 353-370);

– методика визначення синергії управлінських ефектів в аспекті досягнення та забезпечення оптимального рівня транспарентності розвитку промислових підприємств на основі тестування наявності β -конвергенції, що має структурно-мережеву конфігурацію побудови, вузлами якої є

характеристики стану транспарентності розвитку та конвергенції інвестиційної активності, а дугами є параметричні еталонні значення β -конвергенції; констатує семантичність кількісних даних шляхом формалізації моделі їх репрезентативності та еталонності для розрахунку ресурсно-стратегічного резерву нівелювання дисбалансів параметрів розвитку (стор. 412-430);

– науково-практичний підхід до побудови конфігурації бізнес-ідеології новаторського типу в управлінні розвитком підприємств на основі процесного підходу, який, на відміну від наявних, формується як цілісна система реакцій, що є відповіддю на виклики перманентних криз сьогодення, змінюючи ціннісно-орієнтовану основу розвитку підприємства, яка здатна впливати на дію обставин різної етіології походження, трансформувати та корегувати сприйняття інформаційно-аналітичного масиву даних, стратегічно визначаючи в просторово-процесному вимірі напрям розвитку процесів та явищ (стор. 151-167);

– методичний підхід до оцінювання рівня транспарентності розвитку промислових підприємств з урахуванням інвестиційної активності економічного середовища, який, на відміну від наявних, базується на визначенні показників індексного характеру та обчисленні їх коефіцієнтів вагомості на основі експертної оцінки, які є найбільш інформативними при оцінюванні транспарентності розвитку, що визначає доцільність розроблення комбінованих сценаріїв з квазіпараметричним економічним ефектом від реалізації управлінських заходів з урахуванням фаз активізації та мультиплікативної залежності ступеня впливу рівня транспарентності розвитку на інвестиційну активність (стор. 170-183);

– науково-методичні основи розроблення структурно-функціональної моделі інтегрованої адаптивно-релевантної системи оцінювання життєвого циклу підприємства за фазами життєздатності, яка базується на параметризації показників його діяльності, аналітичному упорядкуванні вертикальних та горизонтальних зв'язків багаторівневої та багатофункціональної системи прийняття управлінських рішень, враховуючи властивості взаємозалежного впливу та встановлюючи критичні точки для найбільш значущих параметрів безпеки індивідуальних траєкторій; синтезує комплексну систему виконання тактичних дій, реалізується на основі одержання інформації від об'єктових локальних фаз життєздатності підприємства (стор. 199-206);

– методика формування ізоваріаційної моделі вибору конвергентних сценаріїв інвестиційного рішення промислових підприємств з урахуванням комплаєнс-ризиків, яка, на відміну від наявних, базується на моделюванні

еквіваріантних показників програмних рішень реалізації інвестиційних сценаріїв як математичного очікування доходу і ступеня ризику, результатом якого є констатація стану стохастичності та невизначеності, що є кореляцією, пов'язаною з варіативністю оцінки сценаріїв (стор. 305-313);

– стратегія управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів, яка, на відміну від наявних, базується на системі коваріаційних функцій та їх емерджентності, побудова яких призначена для перетворення значень вхідних змінних процесу управління у вихідні коспектральні змінні за допомогою фазової генерації при варіантній ідентифікації параметрів цифрової технології бліцмасштабування в стратегічній конфігурації для досягнення оптимально достатнього рівня транспарентності (стор. 330-335);

– теоретичний базис дослідження, який, на відміну від наявних, ґрунтується на визначенні процесу управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції домінуючих форм інвестиційного капіталу в розрізі розвитку соціально-економічних систем як парадигми управління з використанням інноваційних інструментів та інформаційної підтримки з метою продукування ефективних стратегічних управлінських рішень щодо концептуального моделювання та удосконалення бізнес-процесів, які стратегічно визначають конкурентні переваги підприємств (стор. 45-73);

– методика раціоналізації структури джерел інвестиційної активності промислових підприємств за допомогою причинно-фрактального методу, яка, на відміну від наявних, базується на визначенні кількості альтернативних інвестиційних проєктів й очікуваної сукупної стратегічної величини їх чистого прибутку від реалізації; визначенні структурно-діагональної направленості фракталів за різною величиною вимірника структури капіталу промислових підприємств, що дозволяє отримати функції результативності впливу критерію визначення раціонального значення вимірника структури джерел фінансування на загальний рівень інвестиційних можливостей та забезпечити раціональне співвідношення між ризиком та дохідністю в умовах невизначеності фінансових результатів діяльності підприємств (стор. 270-278);

– концептуальні положення управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів, які, на відміну від наявних, ґрунтуються на міжпарадигмальному синтезі знань, передбачають емпіричне вивчення, системну консолідацію конвергентних особливостей функціонування промислових підприємств та методологічне

обґрунтування синергії управлінських ефектів в аспекті забезпечення оптимального рівня транспарентності розвитку в парадигмі управління та розвитку як результату консенсусних наукових знань (стор. 371-388);

– науково-прикладні аспекти процесу бліцмасштабування в стратегічній конфігурації управління транспарентністю розвитку підприємств на основі цифрової когерентності, які, на відміну від наявних, консолідують інтегроване використання цифрових технологій, стратегічне бачення, технологічну гнучкість та управлінську керованість, формування гнучкої стратегії швидкого впровадження інновацій як реакції на зміни в цифровій індустрії в епоху цифровізації економіки (стор. 389-411).

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результати дослідження, дозволять промисловим підприємствам досягти високого рівня розвитку, а також можуть бути використані в межах практичних рекомендацій усіма суб'єктами процесу соціально-економічного розвитку. Окремі положення наукової новизни дисертаційної роботи вивчено та використано в практичному аспекті діяльності Виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області (довідка № 05-68/1643/2-20 від 03.04.2024); Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України (довідка 63-1/01 від 08.04.2024); Харківського регіонального фонду підтримки підприємництва Харківської обласної адміністрації (довідка № 105-5/с від 20.03.2024); Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 08.01-10/1739 від 30.03.2024); Івано-Франківської обласної ради (довідка № 114/517р/212 від 29.03.2024); ТОВ «ХАРКІВТРАНСМАШПРОЕКТ» (довідка № 027/С-16 від 25.03.2024); ПАТ «Харківський тракторний завод» (довідка № 94/05 від 18.03.2024); ТОВ «С.К.С.М.» (Слобожанський комбінат будівельних матеріалів) (довідка № 82/5 від 19.02.2024); ТОВ «БУРАН ГРУП» (довідка № 05/05-2024 від 29.03.2024); ПП «Фірма БУРАН» (довідка № 06/05-24 від 29.03.2024); ТОВ ВКФ «Електропромремонт» (довідка № 105-13 від 21.02.2024); ТОВ «ІНТЕРМІНЕРАЛБІЛДІНГ» (довідка № 09-315/с від 08.03.2024); ТОВ «АВТОСПЕЦКОМ» (довідка № 35/1-с від 18.03.2024).

Результати дослідження використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії під час викладання таких дисциплін: зі спеціальності 073 «Менеджмент» – «Менеджмент організацій», «Управління ризиками», «Антикризовий менеджмент», «Теорія і методологія менеджменту»,

«Глобальна трансформація системи управління», «Інноваційні методи прийняття управлінських рішень в соціально-економічних системах»; зі спеціальності 051 «Економіка» – «Бізнес-інжиніринг», «Управління ризиками підприємства» (довідка № 106-38-01 від 19.01.2024).

Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях, зарахованих за темою докторської дисертації

Наукові результати дисертаційної роботи опубліковано у 56 наукових працях, у тому числі: 5 розділів у колективних монографіях, 5 статей у закордонних та вітчизняних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus/WoS; 26 статей у наукових фахових виданнях України, 20 публікацій тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг усіх публікацій становить 32,64 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 25,81 ум.-друк. арк. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї і положення, які належать дисертанту.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Результати досліджень, за якими Зайцева А. С. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Формування інтеграційних процесів розвитку залізничного транспорту України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, в її докторській дисертації не використовувалися.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації

Дисертаційна робота Зайцевої Анни Сергіївни на тему: «Управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів» відповідає принципам академічної доброчесності. У докторській дисертації та наукових працях, які відображають її результати, відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації, що підтверджено відповідною довідкою. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні питання та зауваження щодо положень докторської дисертації

Зважаючи на ґрунтовність проведеного дослідження, актуальність обраної теми вважаємо також доцільним виокремити дискусійні положення та зауваження, до таких положень слід віднести наступне:

1. Автор в рамках теоретико-методичних основ управління транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів приділяє увагу аспектам розвитку концепції конвергенції за цільовим, системним, процесним та ситуаційним підходами, що, безумовно, підтверджує практичну цінність та свідчить про актуальність визначеного питання. Але, доцільно було б з нашої точки зору, зупинитися також на стратегічних аспектах розвитку феномену «конвергенції», що підсилює науковий характер дослідження (стор. 65-73).

2. В тексті роботи автор стверджує, що моделі прийняття інвестиційних рішень при управлінні транспарентністю розвитку промислових підприємств включають коефіцієнти пріоритетності, що показують відносну інтенсивність досягнення цільових функцій і характерні їх прояви. Доцільно було б представити візуалізацію врахування визначеної системи коефіцієнтної пріоритетності домінуючих цільових функцій у виділених складових моделях прийняття інвестиційних рішень при управлінні транспарентністю розвитку промислових підприємств, що посилює рівень обґрунтованості, наочності та чіткості висвітлення теоретичних результатів проведеного дослідження (стор. 141-149).

3. У ході обґрунтування вибірки складових розвитку промислових підприємств й оціночних показників рівня транспарентності розвитку та інвестиційної активності промислових підприємств обчислюються загальні показники ефективності діяльності підприємств. Але, на нашу думку, недостатньо глибоко обґрунтовано використання параметричних коефіцієнтів вагомості, які відображають реальний стан розвитку промислових підприємств, що забезпечує репрезентативність оцінки їх діяльності (стор. 179-183).

4. В роботі визначено, що за результатами порівняльної характеристики показників-критеріїв ідентифікації для оцінювання життєвого циклу промислових підприємств як основного критерію успіху в управлінні транспарентністю розвитку була сформована група показників, які відповідають економічним та параметричним еталонам відбору. Однак, потребує додаткового пояснення розрахунок рейтингового рангу результатів

аналізу за індексним методом визначених груп показників, що значно полегшив би економічну інтерпретацію отриманих результатів (стор. 199-206).

5. Позитивно оцінюючи отримані автором вимірники структури джерел фінансування інвестиційного проекту промислових підприємств, для моделювання яких застосовано процедуру перетворення вихідних статистичних рядів до стаціонарного (стабільного) вигляду, але, варто було б поглибити обґрунтування щодо проведення перевірки на стабільність статистичних лагових рядів оцінювання рівня розвитку промислових підприємств за обраними показниками, що дало змогу отримати параметрично-фрактальну лагову модель статистичних рядів змінних (стор. 272-301).

6. В тексті дисертації визначено, що напрями зростання інвестиційної діяльності дозволяють вибрати найбільш прийнятний варіант сценарної моделі, яка дозволяє забезпечити високу ступінь наближення фактичних і розрахункових даних в процесі прогнозування. Але, доцільно було б більш детально зупинитися на визначенні саме результатів процесу моделювання та їх впливі на стратегічний розвиток промислових підприємств, а також більш ґрунтовно охарактеризувати взаємозв'язок з ізоваріаційними моделями математичного очікування стратегічних доходів та ефективності інвестиційних портфелів з урахуванням комплаєнс-ризиків і рівня активізації транспарентності розвитку (стор. 305-329).

7. Автор в роботі у процесі дослідження приділяє увагу бліцмасштабуванню в стратегічній конфігурації управління транспарентністю розвитку підприємств на основі цифрової когерентності. Але, з нашої точки зору, в цьому контексті автору доцільно було б зупинитися на особливостях прийняття управлінських рішень для промислових підприємств, що базуються на результатах методів кореляційно-регресійного аналізу. Вважаємо, що їх додатково потрібно було використати для розроблення певної стратегії дій, яка би регулювала процес зміни рівня інвестиційної активності підприємств в залежності від реалізації визначених груп ресурсного забезпечення (стор. 392-401);

8. В роботі автор наголошує, що системи коваріаційних функцій в формуванні синергії управлінських ефектів транспарентністю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів призначені для перетворення значень вхідних змінних процесу управління у вихідні ко-спектральні змінні за допомогою фазової генерації при варіантній ідентифікації параметрів цифрової технології бліцмасштабування для досягнення транспарентності розвитку промислових підприємств. Але, доцільно було б з нашої точки зору, більш ґрунтовно описати критерії вхідних

факторів, які відповідають реальним параметричним змінам процесу стратегічного управління й вихідній когерентності, яка є керуючою змінною процесу управління (стор. 413-417).

Дискусійні питання не зменшують наукову цінність, практичне значення докторської дисертації Зайцевої А.С. і не мають впливу на загальну високу оцінку дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Зайцевої Анни Сергіївни на тему: «Управління прозорістю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів» є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно, що містить нові науково обгрунтовані результати, які полягають в розробці та науковому обгрунтуванні теоретико-методологічних та науково-практичних положень щодо управління прозорістю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів. Дисертація оформлена згідно чинних вимог. Надані у відгуку дискусійні питання та зауваження не мають впливу на загальну позитивну оцінку дисертації.

Таким чином, вищевикладене свідчить, що дисертаційна робота Зайцевої Анни Сергіївни на тему: «Управління прозорістю розвитку підприємств в умовах конвергенції інвестиційних процесів» за актуальністю, змістом, обсягом досліджень, науковою новизною та практичною значущістю отриманих результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197), а тому її автор, Зайцева Анна Сергіївна, заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Опонент:

завідувач кафедри менеджменту та бізнесу
Харківського національного економічного
Університету імені Семена Кузнеця
МОН України,
доктор економічних наук, професор

Підпис *Лещейко* ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Плюсарець

Лещейко

Тетяна ЛЕЩЕЙКО

20.06.2024 *Везуша Ю.Є.*

Членний секретар спеціалізованої вченої ради Д 64.108.05